

Molčite vi, ljudjé, molčite,
Kaj vpitje vam pomaga tó?
Če še takó se nam grozite,
Nikdár več rob Slován ne bo!!

Pesnik je človek s čutečim srcem; zatorej se tudi njemu bliža plemenita, zorna ljubezen. In kako nežno nam to pripoveduje »V cerkvi« :

V nedéljo sem v cerkev šel
In stópil sem v kot témán;
Po cerkvi slovésno donél,
Z višáve je zbor glasán.

I petje s čaróbnó močjó
Pretréslo mi je srcé,
Pripógnil sem na tla nogó
In sklénil pobožno roké.

Na blédo lice okó
Točtlo je vroče solzé,
Molítev goréče v nebó
Pošljalo je srcé.

A nisem jaz záse prošjé
Goréče pošljál v nebó,
Da míne mi v prséh gorjé,
Zvedrít se okó temná;

Jaz prošil iz vsega srcá
Bogá sem, da mojih nadlóg,
Da mójega hranil gorjá
Bí t e b e dobrótni Bog.

Ako pa te lirične pesmi, vsaj nekatere, spominjajo nekoliko na Stritarjev in Gregorčičev vpliv, kaže se nam pesnik samostalnega umetnika v prelepih romancah in baladah svojih. Že pri dijaku Pagliaruzziji sem opazoval, kako rad je poslušal in kako pridno prebiral národne pripovedne pesmi, bodisi slovenske, bodisi si srbske. In od obojih se je dosti naučil. Po národnih pesmih slovenskih je posnel vsó tisto krasno frazeologijo in tisti dobrodejni folorit, s katerimi se odlikujejo njegove balade; Vukova zbirka pak ga je naučila, kako mora pesnik pripovedovati. In v resnici izreden dar pripovedovanja je lasten Krilanu, lastna mu je neka posebna prozorna in vendar krepka plastika. Njegove balade in romance so umetni, s pravo národno poezijo navdahnjeni proizvodi in baš to jim daje v našem slovstvu stalno vrednost. »Mi ne poznamo« (pisal je g. dr. Štrekelj že leta 1885. v našem listu) »v vsi novejši naši poeziji pesmi, ki bi bila vseh v ozirih tako napojena z narodnim duhom, kakor je Pagliaruzzijeva romanca »Zakaj ni mogla šivati«. Da bi se mladim našim pesnikom smelo kaj svetovati, opomnili bi jih radi na to, naj posnemajo v tem oziru pokojnega Krilana ter opusté prazno lirično sofistiko, ali kako naj zovemo tako popevanje, ki je vseh misli in čutov tešče«. In kakor omenjeni romanci, tako gre med Krilanovimi baladami prvenstvo pesmi »Na bojišči«. »Brez vsega fanta tičnega prizorovanja je sezidana na podlagi čistega realizma; jezik ji je čist, tekoč, mnogovrsten in čvrst, izraževanje neprisiljeno.«

A romancam in baladam, ki so bile doslej natisnene v »Ljubljanskem Zvonu« l. 1881—1883., in katere je ocenil v našem listu že g. dr. Štrekelj, dodal je gospod izdavitelj še desetorico krajsih in daljših pripovednih pesmij Krilanovih, ki nas živo spominjajo velike izgube, katera je zadela narod naš s Pagliaruzzijevo smrtjo. Mladi naš pesniški zarod je ves vtopljen v subjektivno liriko ter opeva večkrat ponarejene in domišljevane, nego resnične čute. A kako ljubezniv, zdrav in resničen pesnik je Krilan! Pesem mu izvira globoko iz srcá, zato pa seza globoko v srcé! Resnično, lepa knjiga so njegove »Poezije«, kakor je bila lepa duša, ki jih je porodila!

Konečno zvršujemo samó svojo dolžnost, ako omenjamo, da je g. izdavitelj »Poezijam« dal tudi tako vnanjo obliko, s kakeršno Slovenci nismo baš razvajeni. Popir, črke, tiskovna okrasba — vse je lepo in ukusno. Nadejamo se, da se tudi národ naš obema, dragemu Krilanu, kakor izdavitelju njegovih »Poezij«, izkaže hvaležnega!

»Triglav.« Slovenske pesni. Za samospev s spremljanjem klavirja uredil Ant. Foerster. I. Zvezek. V Pragi, nakladatelj Fr. Urbánek, český knihkupec. Velika 8. Cena (?). Tako je naslov dvanajsterim najmičnejšim, deloma narodnim, deloma že v Slovencih zdavnaj priljubljenim napevom, kakor so: 1. »Saj sem pravil mnogokrat.« — 2. »Rožmarin.« — 3. »Zdravijca.« — 4. »Moj spominek.« — 5. »Planinar.« (Besede in napev zložil B. Potočnik.) —

6. »Pod oknom.« (Napev J. Fleišmanov.) — 7. »Dolenjska zdravijca.« — 8. »Zadovoljni Kranjec.« — 9. »Bleško jezero.« (Napev Kam. Mašekov.) — 10. »Gorenjska zdravijca.« — 11. »Na jezeru.« (Besede in napev zložil Miroslav Vilhar.) — 12. »Na zdravje.« — Gledé obsega glasú so stavljene v srednji visočini, da jih bode možno prepevati visokim in nizkim glasovom. Spremljanje za klavir je pogodil veččák vzgledno. Na prvi pogled nam je jasno, da že kratka predigra vpelje v polni značaj vsake pesmi. Spremljanje ni ravno navadno, a po vsem priprosto in vendar s finim ukusom ubrano. — Gospod Foerster je tem oziru, da je jel priréjati narodne in druge pesmi v tej obliki, zaoral jako plodonosno ledino. Ravno ta oblika nam jako ugaja, ker moči bode jih prepevati odslej ne le pevskim zborom in čveterospévom, temveč tudi vsakemu posameznemu pevcu in posamični pevki, in glasile se bodo v vsakem domačem krogu, kjer se glasba gojí, a tudi v koncertni dvorani. Kadar dobimo kako delo g. A. Foersterja v roke, zabeléziti nam je vselej z radostnim srcem, da je spet veččák podaril našemu muzikalnemu svetu kaj izbornega. Oblika, popir in tisek, vse jako lepo. Kakor čujemo, tiska se že 2. zvezek »Triglava«. A. R.

Črnelo. Razne preiskave o zgodovini domovine naše so me prepričale, da je malo dežel, kjer bi se razumništvo tako malo brigalo za zgodovino naroda svojega, kakor pri nas; zato pa nahajamo toliko krivih razlaganj po nemških in od Nemcev pisanih knjigah, da se človeku čudno zdi, kako je možno kaj tacega pri nas — filologičnem narodu, da se ta ali óni ne oglasi in ne popravi krivih nazorov in razlaganja o tej ali óni stvari. Črnelo je grad blizu Mengiša, kateremu so Nemci izmislili neosnovan začetek, da se zategadelj imenuje »Rottenpüchel«, ker ga je bil nekda sezidal prvi mejni grof Popo, o katerem si prof. Richter domišljuje, da se je imenoval »von Roth« — in bil »Urenkel Herzogs Arnulf des Bösen, daher die krainischen *Rottenpüchel*«. Takoj, ko sem prvič čital ta nezmysel, posilil me je nehoté smeh, kajti prepričan sem, da od zdavnaj biva tu slovenski rod in da večina nemških poimenovanj ni nič družega kot prestava iz slovenskega prvotnega imena. In tako je tudi s tem imenom Črnelo pomeni namreč *rudeče*. Beseda izvira od korena *čermi*, *stl.* črūvī, *nsl.* črv, Wurm, kakor uči Miklošič (*Etym. Wörterbuch* na 33. strani), kjer pravi: »die Bedeutung »roth« beruht darauf, dass einst in allen Ländern mit gewissen Würmern roth gefärbt wurde: Scharlachschildlaus«. *cf. nsl.* črmljak, čmrljak, Eidotter, *čes.* čermák, Rothkelchen; *stl.* črūvenū, črūvlenū, roth *srb.* crven, crljen, roth itd. Tako je tudi Črnelo = Črvnelo = rudeče = roth. Za Rottenpüchelnom, kateri se tudi v listinah nahaja s pisavo Rothenpüchel, našel sem ime kraja *Rottenpach* ter ga iskal pod imenom Rudeča Vas, Rudeči Potok, Rudeči Breg, Hrib itd. a zastonj. Leta 1883. bil sem v Zatičini, in tu mi je gospod župnik povedal, da Rottenpach je vas blizu Zatičine s slovenskim imenom Črnelo, kjer je, kakor me listine uče, nekdanj stal grad plemenitažev Črnelških »von Rottenpach«. Ker Nemci oba kraja »Črnelo« imenujejo *Rothenbach*, *Rothenbüchel* in ker vemo, da je *črnelo* v našem *starem* jeziku pomenilo *rudeče*, roth, smemo iz tega za gotovo sklepati, da je Črnelo starejše ime nego Rothenbach ali Rothenbüchel in da je Nemec iz Črnelega naredil svoje ime, a ne naopako Slovenec iz Rothenbacha ali Rothenbüchla svojega Črnelega. Kakor pa je dognano to, potem se tudi vse Richterjeve kombinacije o tem imeni izkadé v prazni nič. *Fr. Šumi.*

»Smotra« se imenuje mesečnik za občno prosveto, katerega je z novim letom začel v Zagrebu izdavat tiskar in knjigotržec C. Albrecht. Urednik mu je hrvaški književnik Milan Grlovič. »Smotra« hoče priobčevati članke v latinici in cirilici v tistem pravopisu, v kakeršnem so ji priposlani; o svojem programu piše list tako: »Smotra ima da bude u prvom redu pravo ogledalo duševnoga rada svega hrvatskoga ili srpskoga naroda, koji je jedan te isti živio on i stanovao gdje mu drago. Ona ima bilježiti njegove duševne stečevine i proizvode, ocieniti ih i narod na njih upozoriti; ona